

ŠTEVILKA
LETÖ VIII.
TRST 1961-62

2

GAL-EB

LIST ZA MLADINO

Izhaja mesečno • Izdajatelj in odgovorni urednik je Ivan Grbec • Ureja ga uredniški odbor • Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20
Naslovno stran je napravil Leon Koporc

Vsebina

Fran Roš: Pastirjeve sanje	25
Sergij spozna Iva Andrića	26
France Bevk: Peter Klepec	28
Danilo Gorinšek: Kosmatinec	32
Fran Roš: Car Milivoj	33
Stana Vinšek: Miklavžev god	35
Rado Kragelj: Ognjeno srce nad Južnim morjem	36
Danilo Gorinšek: Dež ponoči	39
Ela Peroci: Telefon	40
Gustav Strniša: Lučka in njena družinica	41
France Bevk: Trst moje mladosti	43
Stana Vinšek: Otroci štejejo	44
Miro P.: V dolini Glinščice	45
Samo Pahor: Doberdob	46
Naši mladi dopisniki	48

FRAN ROŠ

Ilustriral: ALBIN ROGELJ

Pastirjeve sanje

V rebri pasejo se ovce,
ena črna, tri so bele.
Mladi Jure pod kostanjem
piska pesmi jim vesele.

V gozdu ga je čula vila,
mila vila Čudoznalka,
in nenadoma vsa zlata
Juretova je piščalka.

Jure piska. Čudovita
pesem lije v gozd in trate,
pesem čista in mogočna,
kot bi pele orgle zlate.

Z doma Jure se napoti,
daleč svoje pesmi nosi,
vsepovsod slavi ga ljudstvo,
kupe mu cekinov trosi.

Jure — bogataš se vrača
z zlatom, srebrom na vozovih,
zida hiše, stavi hieve,
tisoč je ovac njegovih ...

V rebri je zadremal Jure
in so to bilé le sanje.
Prebudi se in smeji se:
— Sanje, kdo bi dal kaj zanje!

V rebri pasejo se ovce,
ena črna, tri so bele.
Mladi Jure pod kostanjem
piska pesmi jim vesele.

SERGIJ SPOZNA

Iva
Andrića

Prvošolci so na prvi pogled skoraj vsi enaki: malo predrobni za svojo starost opetajo s prevelikimi torbami, ko se pripodijo iz šolskega poslopa, nato se zapodijo po stopnicah navzdol proti predoru pod Sv. Justom, v katerem preizkušajo moč svojih glasov. Na Goldonijevem trgu se ta drobiž razgubi na vse strani. Zardeli od hitre hoje in lačni kot volčiči veselo vlečejo za seboj velike torbe, iz katerih molijo dolga ravnila. Tudi prvošolec Sergij je tak. Pravkar je izginil v ulico Sv. Frančiška. Ni treba, da gledamo za njim. Dobro vemo pred katerimi izložbami bo postajal. Najprej si bo ogledal električni vlak v trgovini igrac, nato si bo napasel oči na živobarvnih predmetih v izložbi plastičnih izdelkov. Potem bo ocenil

nov model avtomobila, razstavljenega v razkošnem razstavnem prostoru, hitro bo pregledal kričeče reklamne slike pred kinom in odhitel dalje proti domu. Ko bo prekoračil ulico, bo pa kakor vsak dan še nekaj časa postal pred Tržaško knjigarno. Sergij je izmed tistih srečnih dečkov, ki si ne pasejo zaman oči na vabljivih platnicah novih knjig. Če se naš pryošolček zaljubi v kako knjigo, mu jo oče večkrat tudi kupi. Včeraj je vzel Sergij na piko velik, vabljivo opremljen leksikon Mladi vedež. Kaj vse mora biti v tisti knjigi! Potem je tam tudi knjiga o kitolovcih. Ko bi mogel pogledati vsaj slike v njej!

Sergij je obstal pred knjigarno. Toda kaj je to? Kje je živopisani Vedež, kje so ostale mladinske in druge knjige? Izložba je danes vsa prenovljena in okrašena. Kaj naj to pomeni? Sergij postavi torbo na pločnik, ker hoče temeljito dognati, kako je s to rečjo. Najprej si ogleda sliko, ki ne predstavlja ne Prešerna ne Cankarja. Kdo naj bi bil ta gospod z naočniki? Potem zagleda pod sliko celo vrsto polnoma enakih knjig, na belem papirju pa napis: IVO ANDRIĆ — LETOŠNJI NOBELOV NAGRAJENEC.

Sergij postane silno radoveden. Nekoli še ni slišal niti besede o Ivu Andriću. In Nobelova nagrada? No, o tem je nekoč že nekaj slišal, toda ne dovolj, da bi se lahko s svojim znanjem postavil pred sošolci.

Oče je že doma, toda kot vedno je pogreznjen v branje časopisa.

»Očka, očka, kdo je Ivo Andrić?«

Toda zaman. Oče bere dalje.

»Očka, no!« zaprosi Sergij.

»Zvečer, sedaj nimam časa, samo novice preberem in moram nazaj v urad. Zvečer.«

Nestrpno čaka Sergij večera.

»Sedi semle in poglej, Sergij! Prinesel sem neko knjigo.«

»Oh, očka, to je prav tista, ki sem jo videl v izložbi Tržaške knjigarne.«

»Da, to je Iva Andrića MOST NA DRINI. Hotel si, naj ti povem kaj o Andriču in Nobelovi nagradi. Pa poslušaj!« Oče je prižgal cigaretto in začel pripovedovati.

»Maš pred začetkom našega stoletja je švedski kemik Alfred Nobel, iznajditelj dinamita, zapustil svoje velikansko premoženje v plemenite namene; določil je, naj vsako leto podelijo pet denarnih nagrad tistim, ki se bodo izkazali s svojim delom kot najbolj zasluzni za človeštvo. Odtlej podeljujejo vsako leto po eno nagrado za kemijo, fiziko in medicino, eno za književnost, eno pa tistem, ki bi si najbolj prizadeval za ohranitev miru na svetu in za prijateljstvo med narodi.«

»Nagrada za književnost je najznamenitejša na svetu,« je nadaljeval oče s svojim pripovedovanjem. »Ni pa dovolj, da je književnik velik samo po svojem pisateljskem daru. Iz njegovih del morajo odsevati plemnitne misli in velika ljubezen do človeštva. Zato je Nobelova nagrada za književnost velik dogodek in praznik za ves narod, kateremu nagraje-

nec pripada. Letos je dobil Nobeľovo nagrado za književnost Jugoslovjan Ivo Andrič. Andrič je po rodu bosanski Hrvat iz Travnika, vendar pripada srbski književnosti. V svojih knjigah, izmed katerih sta najznamenitejši Most na Drini in Travniška kronika, opisuje težko življenje svojih rojakov v Bosni od časa turške zasedbe pa vse do našega stoletja. Bosna izpod Andričevega persa bo posebno za Zahodno Evropo veliko odkritje. Spoznali bodo povsem nov svet in nove ljudi: potrežljive, vztrajne in junaške ter svobodoljubne Bosance. Spoznali bodo značaj Južnih Slovanov in njihova prizadevanja, da se otresejo tujcev, ki so teliko stoletij tlačili slavanske narode na Balkanu. In ko bodo spoznali književnost enega izmed teh narodov, se bodo začeli zanimati tudi za druge: za Slovence, Hrvate, Makedonce. Kakor so se nekoč zanimali za severne narode, za Norvežane, Švede, Islandce in druge, tako jih bo sedaj zamikal še neodkriti in malo poznani Jug s svojo temno zgodovino, polno krvavih borb za svobodo, zamikalo jih bo spoznati njegove mlade, zdrave in svobodoljubne narode.«

Sergij je na koncu poslušal le na pol. Videl se je že naslednji dan pred poukom, kako sedi na klopi in odgovarja svojim sošolcem na vprašanja. Ali bo kateri izmed njih vedel več od njega? Gotovo bodo brali časopise in vsak se bo hotel postaviti s svojim znanjem. Zato je hotel izvedeti še marsikaj. Toda glej, oče ni hotel več govoriti in je samo še dejal: »Jaz sem samo uslužbenec in nemem le to, kar mi povedo časopisi. Če pa hočeš izvedeti še kaj več, vprašaj v soli profesorja. Nanj se obrni in povedal ti bo, kar te še zanima!« In to je Sergij tudi storil.

Peter Klepec

3.

Peter Klepec skoraj ni mogel verjeti. Bilo je prečudovito, kar je slišal. Vendar je ubogal voliča.

Poiskal je leskovo mladiko, ki je zrasla v tistem letu. Odlomil jo je in jo osmukal listja. Nato je zgrabil Cika za rog, da bi vedel, kam za njim in bi se ne izgubil.

Ta ga je vodil globoko v gozd, med skale in drevesa, kjer ni bilo nobene steze. Ni vedel, kam ga pelli. V njegovi druščini ga ni bilo strah.

Polnoč je bila še daleč. Pastir je napeto gledal in poslušal, kaj se godi okoli njega... Kresovi so bili že dogoreli. Iz teme so se svetile le žerjavice kot velike volčje oči. Okoli njih so posedali pastirji in večerjali. Zdaj pa zdaj so zapeli kako zateglo pesem. Ponekod pa so še vedno ratali okoli ugašajočih ognjev.

Klepcu tedaj ni bilo več žal, da ga ni med njimi. In niti ni bil hud naanje, ker so mu skrili vola. Zdaj so ga čakale še vse čudovitejše stvari. Srce mu je trepetalo in poskakovalo od pričakovanja.

Stopal je poleg voliča, oči pa so mu strmele. Videl je goreti zaklade z zlatimi in srebnimi plameni. Tu eden, tam drugi. Treba bi mu bilo le pokleniti in se pokrižati, da bi odgnal vraka. Potem pa z golimi rokami grebsti v zemljo. Bisago bi si lahko natrpal s srebrniki, če ne z zlatniki. Postal bi bogat, da bi se mu vsi čudili. Nič več bi mu ne bilo treba pasti krave in vola.

Pa tedaj mu ni bilo do tega. Še misil ni na to. Da bi imel le moč, za katero je prosil in ki mu je obljubljena! Cika je krčevito stiskal za rog, zakaj v zraku, visoko nad glavo, so završale čarownice. Na metlah, s črnimi mačkami na plečih, so jezdile na sestanek z vragom. Uganjale so tak šum in vrišč, da je šlo skozi ušesa. Da je bil Peter Klepec sam, bi bil od groze pobegnil.

To je trajalo le malo časa. Čarownice so odvršale, potem je bilo vse tiho. Slišati je bilo le živali, ki tisto noč niso spale. Ob potu so čepeli zajčki in si umivali gobčke. Na vejah so se pozibavale ptice in ščebetale.

»Čin, žin! Kam pelje deček vola?«
»Hi, hi! Vol vodi dečka, ne deček vola. Ali ne vidiš? Vol vodi dečka!«
»A kam? Kam?«

»Na Začarano jaso. Po moč, po moč, da bo metal pastirje enoroč.«

»Ta? Hi, hi! Saj ga je komaj za dve pedi.«

»Ta, ta! Jutri si ga oglej, potem se smeji!«

Peter Klepec, ki je nosil v škornjicah praprotno seme, bi bil lahko vse razumel, kar so govorile ptice. Ni jih utegnil poslušati. Volič je stopal vedno hitreje. Deček ga je le stežka dohajal.

Dospela sta na veliko trato. Ta je ležala globoko v gozdu, kjer so stala najvišja drevesa.

Bila je trda tema. Ničesar ni bilo videti. Le sočna trava jima je šumela pod nogami. Cik se je ustavil in rahlo zamukal. Tedaj je priplaval velik roj kresnic, bilo jih je za cei oblak, in letal po jasi. Vsaka je imela modro lučko. A bilo jih je toliko, da so svetile kot mesečina.

In je bilo vse tihcene tiho. Tja se ni razlegala pesem pastirjev. Še ptice niso ščebetale na vejah. Še listje ni šumelo. Cik je stal in se oziral na vse strani. Iz gozda se je razleglo zamolklo mukanje. Tedaj se je vznemiril. Čez nekaj trenutkov je privdivjal na trato velik črn vol, zeleno so se mu svetile oči. Ustavil se je in se ozrl okoli sebe. Zagledal je Cika, tedaj je zarjur, dvignil rep in se zakadil vanj.

Volič ga je pričakoval s sklonjeno glavo in nastavljenimi rogmi. Spopadla sta se tako srdito, da je vse pokalo. Tla so jima bobnela pod nogami. Peter Klepec je stal in prepaden gledal. Pozabil je bil, kaj mora storiti.

Opazil je, da Cik omaguje. Tedaj šele se je zavedel, da ima šibo v rokah. Priskočil je in z njo črnega vola ošvignil čez hrbet. Kakor bi trenil, je temu pošla moč, ki je prešla v pastirja. Začel se je umikati. Cik

ga je v trenutku premagal in ga spravil na kolena. Pobral se je z zadnjimi močmi, zarjur in pobegnil v gozd.

Cik ga ni zasledoval, upahan si je oddihoval. Odletele so tudi kresnice, ki so dotele svetile. Jaso je objela trda tema. Svetile so le zvezde.

Peter Klepec se še ni zavedal svoje moči. Tedaj je spregovoril Cik: »Klepec!« mu je dejal. »Moč imam. Preizkusijo!«

Peter Klepec se je sklonil, otiral grmiček, ga zgrabil in potegnil. Glej, s koreninami vred mu je ostal v rokah. To je napravil s tako lahkoto, kakor da je izruval repo. Samemu sebi ni verjel.

Voliču pa še ni bilo zadosti.

»Peter, moč imam, preizkusijo!« mu je dejal v drugo.

Pastir je zgrabil mlado brezo, ki se je z belim lubjem svetila iz teme. Tudi ta mu je s koreninami vred ostala v rokah. Ni ga stalo niti toliko truda, kot če bi dvignil mačka.

Cik pa se je v tretje oglasil iz teme.

»Peter Klepec, moč imam, preizkusijo!«

In tedaj se je Peter Klepec ozrl za kako jelko. Zagledal jo je in sto-

pil do nje. Saj je ni mogel niti prav objeti. Korenine so zahreščale, že je ležala na tleh.

Tedaj šele je spoznal, kako silno moč mu je dal Bog. Obšla ga je velika hvaležnost. Od ganjenosti so mu solze stopile v oči. Pokleknil je, dvignil roke in zahvalil Boga za takovo dobroto.

Potem sta z voličem mirno odšla domov, kakor da se ni nič zgodilo. Polnoč je bila medtem že minila.

4.

Naslednji dan je Peter Klepec zadnji prignal na pašo. Bil je vesel kot še nikoli. Vso pot je žvižgal in prepeval, kakor da gre na svatovščino.

Pastirji so se čudili. Glejte si no, glejte! Kaj je danes Petru Klepcu? Vsako jutro je prihajal tiho, iz gole bojazni, da bi ga takoj ne opazili. Naložili bi mu kako delo ali mu drugače ponagajali. Danes pa se jim kar sam ponuja.

»Hej, Peter!« so ga klicali. »Zakaj pa si danes tako vesel?«

»Menda ne zato, ker nisi bil pri kresu?«

»Kje si dobil vola?«

»Ali ti je gospodar nategnil ušeza?«

Peter Klepec pa nič, ni jim odgovoril. Naj le jezikajo do mile volje! Še pogledal jih ni, kakor da jih ni na paši. Živino je pognal k ostali čredi. Potem je sedel na parobek in zapiskal na svirel.

»Klepce, prinesi nam vode!«

Peter Klepec je nehal piskati in jim zagrozil s pestjo.

»Da me ne razjezite!« je rekел.

Da mu je bilo do maščevanja, bi bil takoj planil na noge in jim počkal svojo moč. Pa mu ni bilo. Veselilo ga je, da se jih ni več bal. To ga je delalo srečnega.

Legel je na hrbet in gledal na nebbo, po katerem so se vozili oblaki.

Pastirji so se spogledali. Nekateri so se na glas zasmajali. Ali so prav slišali? Peter Klepec jim grozi. To je tako, kakor bi jim grozilo petleteno otroče. Kaj ga je pičilo? Ni se še zgodilo, da bi sam iskal tepežke.

»Ti, glej, da nas ne razjeziš!« so zavpili. »Vode nam prinesi! Pa nago!«

»Sami si jo prinesite!«

Tedaj so ga pastirji grozeče ob stopili.

»Kaj si rekel?«

Peter Klepec je še vedno ležal na hrbtnu. Eno oko je imel zaprto, a z drugim se jim je smejal.

»Dejal sem, da si jo sami prinesete, ako jo hočete piti,« je ponovil.

»Tako? Bomo videli. Ali nam jo prineseš ali ne?«

»Ne! Nikoli več!«

Pastirji so bili začudenici, da jim je jemalo sapo. A ni kazalo, da bi kai takoj odnehalici.

»V mlako ga nesimo, v lužo ga potopimo!« so zakričali.

Peter Klepec pa nobene. Še vedno je ležal na hrtnu. Ni se ganil, bil je čisto tiho, le posmehljivo jih je gledal.

Pastirji so priskočili in ga zgrabili. Eni za noge, drugi za roke, treti za glavo, da bi ga odnesli. Ni se branil. Že je visel v zraku. Naredili so nekaj korakov, ko je nenadoma brenil in udaril na vse strani. V trenutku je stal na nogah. Pastirji pa so od'cteli po tleh.

Petrali so se in zijali kot bebcii. Ha! Kaj pa je to? Od kod pri Petru Klepcu iznenada taka moč? Kje jo je vzel?

Preden so se dodobra zavedeli, je Peter Klepec zgrabil enega za roko, drugega za nogo, tretjega za lase, četrtega za uho, jopič ali srajco. Vle-

kel jih je s seboj. Vpili so in se otepali, a se mu niso mogli iztrgati iz rok. Klicali so na pomoč, a jih ni nihče ni slišal.

Privlekli jih je do mlake, v kateri so napajali živino. Drugega za drugim je pometal v umazano lužo. V nji so čofotali, jokali in vpili kot po-

gubljene duše. Peter Klepec pa je stal na bregu. Smejal se je, da se je upogibal, kakor so se nekoč oni nje mu smejavili.

»Hotelci ste vode,« se je norčeval. »Zdaj se je napijte! Ali je dobra?«

Pastirji so premočeni, zablateni, objokani, prestrašeni tekli naravnost v vas. Ljudje so zaslišali njihovo vpitje in se zgrinjali vkup.

»Kaj je? Kaj se je zgodilo?« so vpraševali. »Ali so prišli volkovi?«

»Neee! V mlako nas je pometal.«

»Kdo? Divji mož?«

»Peter Klepec! Peter Klepec nas je!«

Kdo? Vaščani niso vedeli, kaj naj si mislijo. Peter Klepec, mevža, ki je vsak dan jokal pred pastirji? Od kod mu je taka moč? Niso utegnili razmišljati. Razjezili so se, ko so vidieli svoje sinčke tako zdelane. Ha, Peter Klepec! Da si upa, revše, ki

bi še petelina ne premagal. Bajtarska lakota taka, ki živi ob tujem kruhu! Le čakaj! Kaznovati ga je treba, da bo vedel za drugič!

In vsak je v naglici popadel, kaj mu je bilo najbolj pri roki. Ta kolec, drugi vejo, tretji vite ali grablje, pa so tekli na gmajno. Za mož mi so drle ženske. Hotele so biti za pričo, kako bo Peter Klepec kaznovan. Te so bile najglasnejše. Kje je Peter Klepec? Dajte nam ga v roke!

Pastir pa je sedel sredi gmajne. Piskal je na piščalko, kakor da se nič ni zgodilo. Zagledali so ga, tedaj so zagnali le še hujši krik. Peter Klepec je nehal piskati, sicer pa nič, ni se bal. Niti z očesom ni trenil, le smehljal se je.

Vaščani so bili že čisto blizu. Skoraj bi ga bil zadel prvi kolec, tedaj šele se je dvignil. Zgrabil je jelšo, v katere senci je prej sedel, in jo je izruval. Dvignil jo je nad glavo, da je zašumela, a ni udaril po ljudeh, le zamahnil je z njo pred seboj. Naredila je tak veter, da so vaščani popeljali po tleh.

Ko so Osličani videli pri pastirju tako moč, kot je niso pričakovali, so se hudo prestrašili. Pobrali so se in tekli nazaj v vas. Spredaj ženske,

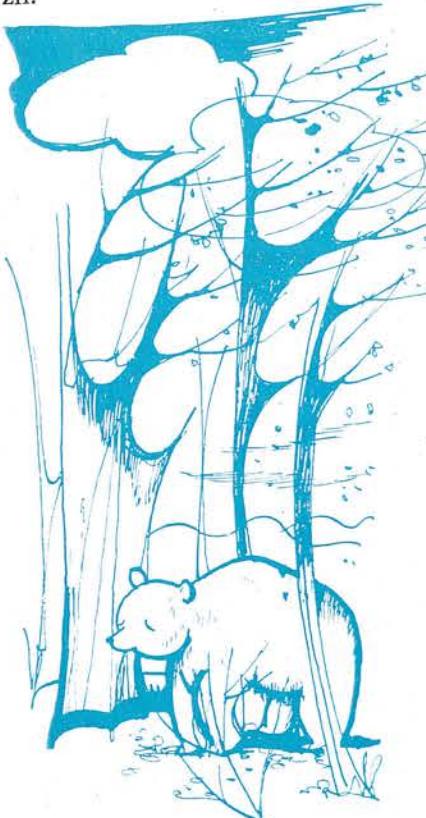

a za njimi možje. Pometali so od sebe kojce, veje in orodje, da bi jih laže dohajale pete.

Peter Klepec je tekel za njimi in se jim smejal. V rokah je vihtel košato jelšo in delal tak veter, da je zdaj pa zdaj kateri zletel na nos. Bežali so tako naglo, da jih Peter Klepec kmalu ni mogel več dohajati. Tedaj je del jelšo na ramo in počasi odšel za njimi.

Dospel je v vas; ta je bila kakor izumrla. Ne človeka ne psa ni bilo na cesti. Vsa vrata so bila zaprta in zapahnjena. Petra Klepca so se tako bali, da si nihče ni upal gledati skozi okna.

Ta pa je z jelšo na ramenu moško koračil med hišami. Ni se ozrl ne na desno ne na levo, šel je naravnost h kmetu, pri katerem je služil.

Potrkal je na vrata. Nihče se mu ni oglasil. Potrkal je v drugo, to pot pa tako močno, da se je zamajala hiša.

»Kdo je?« se je oglasil gospodar.

»Jaz, Peter Klepec. Odprite!«

»Pojdi, kamor ti drago! Ne moram te več za pastirja.«

»Ha!« se je zasmejal Peter Klepec. »Saj tudi jaz nočem več biti za pastirja. To sem vam hotel povedati. A dajte mi plačo! Prej se ne grem od tod.«

Gospodar mu je porinil tolar skozi špranjo v vratih.

»Tu imaš! Zdaj pa hodi, zbgom!«

»Preveč,« je rekel Klepec. »Samo pol tolarja ste mi dolžni.«

»Le obdrži si celega! In ne pridi mi več pred oči.«

Peter Klepec je vzel tolar in odšel k materi, v kočo pod gozdom.

(*Dalje prihodnjič*)

DANILO GORINŠEK
Ilustriral: LEON KOPORC

KOSMATINEC

List za listom z drevja pada,
goli breg so, dol, livada,
v hosto kosmatin tacá,
brunda, zeha kar se dá.

»Hej, vzravnaj se, godrnjavček,
brž zapleši, medved — rjavček,
če se v kólo zavrtiš,
lonec meda brž dobiš!«

Kosmatinec nič ne čuje,
mar mu lonca zdaj medú je,
— zima leze iz daljav,
zdaj v brlogu bo — zaspal!...

FRAN ROŠ

Ilustriral: LEON KOPORC

Car Milivoj je ostal sam in pričel je premišljevati:

»Poiskati si moram novih ljudi, da mi pomagajo pri vsem, kar namерavam storiti v korist ljudstva. Česa si ljudje najbolj žele in kaj jim je najpotrebnejše? Ali mi zaupajo in me imajo radi? Ali so že kaj srečnejši? Sam hočem iti menjne, da jih vidim in slišim.«

Na večer se je car preoblekel v preprostega meščana in pri tajnih vratcih zapustil carsko palačo. Spremljal ga je stari carski sluga Vendelin, ki mu je edinemu mogel zaupati. Po temnih mestnih ulicah

so mnogi ljudje hiteli sem in tja v živahnih razgovorih. Nazadnje sta vstopila v krčmo Pri zlatem petelinu. Bila je polna ljudi in nekateri izmed njih so veselo prepevali.

Car in njegov sluga sta sedla k mizi, ki je ob njej bilo še nekaj prostora. Krčmar jima je prinesel mesa s kruhom in bokal vina.

»Poglejte!« je Vendelin carju z očmi pokazal na sliko, ki je visela na zidu. Bila je to slika novega vladarja, ovita z zelenim bršljanom. Car se je nasmehnil, ko je videl, kako mu tudi v tej krčmi izkazujejo čast.

Tedaj pa se je ob sosednji mizi dvignil star človek s kozarcem v roki in je na ves glas zaklical:

»Naj živi naš novi car Milivoj!«

Car se je ustrašil. Ali so ga nemara spoznali? Najbrž ne, kajti starec se ni ozrl vanj, ko je nadaljeval:

»Dve leti sem trohnel v ječi in čakal, kdaj mi rabljeva sekira preseka vrat. Toda zavladal je pravičen car in tisočem odprl vrata v prostost. Naj živi novi car! Rad bi ga kdaj srečal, da se mu zahvalim. Naj nam še dolgo vlada!«

»Tako je! Naj živi! Naj bo zdrav!« so klicali še drugi in carju je tolksna milina napolnila srce, da so se mu ovlažile oči.

»Zakaj pa vidva z nami ne kličeta novemu carju? Morda drugače mislita o njem?« je vprašal neki možak od sosednje mize in je oba neznanca strogo pogledal. »Ali nista prija-

telja pravice, ki je končno zavladala pri nas?«

»Trgovca sva iz daljne dežele in vaših običajev še ne poznava,« se je izgovarjal Vendelin.

»Srečen sem, ko vidim, da sem osrečil mnogo ljudi,« je car zašepe tal svojemu slugi.

Eden izmed možakov, ki je sedel z njima ob isti mizi, pa je tiho rekkel:

»Vama, ki sta tujca, že smem zapatiti: jaz in še nekateri smo namreč drugačnega mnenja. Tu smo tri-

je, ki nam je bilo pod starim carjem bolje. Novi car nam je prinesel nešrečo. Izgubili smo svoj zaslужek.«

»Ali je to mogoče?« se je vznemiril car Milivoj.

»Naj vama povem: jaz sem pod carjem Silivojem opravljal službo glavnega rablja. Imel sem vsak dan delo in zelo dobro plačo. Moj tovariš tu je mizar in je izdeloval krste, oni tam je kopal grobove obglavljenim. Novi car pa je nehal sekati glave in tako smo mi vsi izgubili svoje lepo plačane službe.«

Car je vztrepetal po vsem telesu od strahu in muke v bližini teh treh ljudi, ki so imeli z obglavljenimi posla. Vendar je odvrnil:

»To si hočem zapomniti. Vsi morate dobiti nove, lepše službe, ki bo v njih vaše delo ljudstvu v korist. Ti, ki si sekali glave, boš odslej sekali drevesa in gozdove spreminal v rodovitne njive. Ti, ki si izdeloval krste, se boš raje lotil zibelk za no-

vorjenčke. Ti pa ne bos več kopal grobov, ampak boš pomagal pri prekopavanju močvirnatega sveta, tako da se bo zemlja tam osušila in bo rodila žito. Vsi pa boste prejemali plačo kakor doslej, ali pa celo še večjo.«

Vsi trije so se carju zasmehiali:

»Kdo pa si ti, ki nam službe obljubljaš? Ali si morda kakšen mogočen človek, čeprav si še zelo mlad?«

»Samo poskusil vam bom pomagati,« je dejal car. »Toda vprašam vas: ali bi bili vi vsi srečni v novih službah?«

»Seveda bi bili,« je odvrnil rabelj. »Zlasti moj posel ni bil zavidanja vreden. Mnogi so se me iz gnusa izogibali.«

Prebrisani mizar pa je dodal:

»Mi vsi trije bi bili lahko že kar zdajle srečni, če nam vsakemu po-

kloniš po deset zlatih cekinov. Potem bi ti tudi verjeli, da si zares mogočen človek in nam boš lahko prekrbel službe. Drugače pa bomo morali misliti, da se iz nas le norčuješ.«

»Resnično hočem, da bodo srečni vsi ljudje v tej deželi!« je pritrdir car in segel v mošnjiček. Vsakemu izmed treh možakov je skrivaj pod mizo naštrel v roko po deset cekinov.

»Zdaj ti vse verjamemo, mladi človek!« so se mu zahvaljevali. »Samo to bi še radi vedeli, kdo si. Povej nam!«

Sluga Vendelin pa je šepnil carju na uho:

»Pri priči pojdiva, še preden vas ljudje spoznajo!«

Hitro sta vstala od mize. Mimogrede sta krčmarju plačala s cekinom in skozi vrata izginila v noč.

(Dalje)

OGNJENO SONCE nad Južnim morjem

Piše: RADO KRAGELJ
Ilustrira: SAVO SOVRE

13. Zaliv je bil kot zaklet: riba se ni več vrnila vanj. Tarijeva družina in družine nekaterih drugih ribičev, ki niso dobili dela pri tujcih, so stradale. Potem je Tari neke noči tvegal drzno dejanje: odplul je v svojem malem čolnu daleč proč od otoka. Tam je bilo rib na pretek. Nato je noč za nočjo odhajal na morje in se vračal zjutraj s košarami svežih rib.

14. Vse je bilo v redu — dokler ga ni neke noči ujel ameriški patrolni čoln. Obdolžili so ga, da je japonski vohun, ki se je hotel tam zunaj na morju sestati s kako japonsko podmornico in predati sovražniku obvestila o ameriških oporiščih na otoku. Tari jim je komaj dospovedal, da to ni res in da odhaja ponoči na morje samo zaradi tega, da bi prehranil družino.

15. Vzeli so mu čoln. Spet so mali Hiui, Kialani in Tari stradali, dokler si ni trmoglav Tari iz drevesnega debla napravil preprost kanu, v kakršnih so pluli po morju južnomorski domačini že več stoletij. Kljub prepovedi je spet ponoči odhajal na morje — nič drugega mu ni preostalo. Tako je neke noči spet pripravil svoj mali čoln, ki ga je imel dobro skritega.

16. Hotel je odriniti od obale — ko je iz grmovja začul otroški klic. Poznal je ta glas: bil je njegov triletni sin. Hiui je kobacal za očetom, ki se je skrivaj splažil do obale, ko pa je videl, da je Tari stopil v čoln in hotel odveslati, je zavezkal. Tari je skočil k njemu in mu z roko zaprl usta, kajti v bližini je začul korake. Stisnila sta se v grmovje.

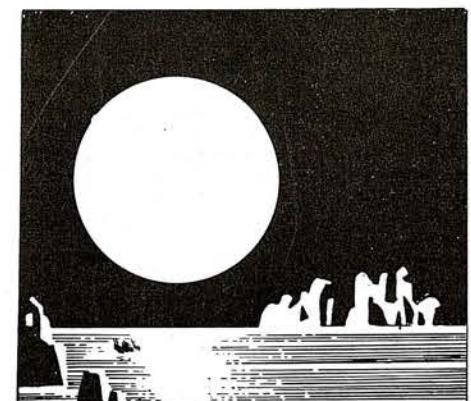
17. Američani so odšli mimo, ampak Tari ni več tvegal poti nazaj, kajti gotovo bi ga prijeli. Pomislil je: vzamem ga s seboj, saj se bom vrnil prej kot po navadi. Otron bo v čolnu spal, jaz pa bom medtem lahko mirno lovil ribe. Dvignil je Hiuja in ga položil v kanu. Potem je reslišno zaveslal na odprto morje, ki ga je mesec oblival s srebrom.

18. Razpel je preprosto jadro. Veter se je ujel vanj in kanu je hitreje zdrsnil po svetleči se gladini. Hiu je miroval na dnu čolna. Tari to pot ni odplul tako daleč od otoka kot po navadi, vendar je kljub temu nalobil dvolj rib za svojo kuhinjo in še polno kešaro za na trg. Ko so mu zvezde pokazale, da je polnoč mimo, je obrnil kanu proti domu.

19. Noč je bila svetla in polni mesec je kot ogromen svetleč se kokosov oreh visel nad morjem. Veter je Tarijev čoln počasi gnal proti otoku. Postala je hladnejše in Hiui, ki ga ni imel s čimogniti, se je bil prebudil. Plula sta mogoča dobre pol ure, ko je Hiui glasno vzkliknil in pokazal proti mesecu: »Mož v mesecu!« Tari se je naglo ozrl tja.

20. Pred mesecem, ki je zahajal in je visel že tik nad morjem, je opazil kanu in v njem enega samega človeka. Preprčan je bil, da je srečal ribiča, ki kot on lovvi v nočnih urah na prepovedanem morju in že mu je hotel zaklicati, da bi skušal odplula domov. Ampak glas mu je zastal v grlu: med njegovim in neznančevim kanujem je morje vzvalovalo in se vznemirilo.

21. Iz vode se je počasi vzdignil jekleni stolp podmornice. Tuji kanu se je obrnil proti podmornici, ki se je mirno zibala na gladini. Tari je pred svetlo kroglo meseca jasno videl ljudi na krövu jeklene ladje. Videl je, kako je neznani kanu priplul do podmornice in je tuječ skočil iz njega na podmornični krov. Potem mu je oči zaslepila svešloba žarometa s podmornice.

22. »Opazili so me!« mu je šinilo skozi možgane. Naglo je legel na dno čolna. Ampak bilo je prepozno. Komaj slišno so zabrneli motorji podmornice in kovinska podvodna ladja je počasi priplula do Tarijevega karuja. Tari se je vzdignil le toliko, da je videl čez rob čolna. Na poveljniškem mostu tuje ladje je stal častnik in mu z znaki kazal, naj pride na krov podmornice.

23. Tari je okleval. Na podmornici so obrnili proti njemu strojnico. Poen je nekdo z nje vrgel vrv tako spretno, da se je ujela na mali jambor Tarijevega čolna. Tari je vedel: če bodo samo rahlo potegnili za vrv, se bo njegov mali kanu prevrnil in z otrokom vrel se bo znašel v morju. Ni mu preostalo drugega, kot da uboga. Zvil je jadro in odveslal do podmornice.

24. S Hiujem v naročju je skočil v vodo in pustil, da so ga mornarji zvlekli na podmorniški krov. Ko jih je pogledal od blizu, je spoznal, v čigavih rokah je. Bili so Japonci — sovražniki tujcev, ki so se bili naselili na njegovem otoku. Tari jih ni sovražil, saj mu niso ničesar storili. Ampak kljub temu je postal njihov vojni ujetnik — preveč je bil videl, da bi ga izpustili.

DANILO GORINSEK

DEŽ

PONOČI

Ilustriral: KLAVIDIJ PALČIC

LUNA — BRIŽNA PASTIRICA —
PASE ZVEZDICE SREBRNE,
DA KATERA NE ZGUBI SE
IN Z NEBA SE NE UTRNE...
ZDAJ OBLAK — ORJAK PRIPLAVA,
V ČRNO MALHO LUNO ZBAŠE,
POTLEJ PA OGROMNO VREČO
Z ZVEZDICAMI SI NAPHA' ŠE...
LUNA V MALHI, ZVEZDE V VRECI
ZDAJ SE JOKAJO, SOLZIJO,
IZPOD ČRNEGA NEBA PA
— DEŽNE KAPLJE ZAROSIJO...

TELEFON

Jesenski veter je trgal listje z dreves, pometal ceste in nagajal otrokom. Pihal jim je v hrbet, v lica in jih mršil lase. Tako dolgo je pihal vanje, da jih je spihal s ceste.

Zbežali so v zatišje na vrt. Sedli so na klop pod jablano in se stisnili tesno drug k drugemu. Prvi je sedel največji, zadnji pa najmanjši. Poleg najmanjšega je sede lu rdeče jabolko.

Največjemu je bilo ime Oto. On je odločil:

»Igrajmo se telefon!«

»Ja, igrajmo se telefon!« so mu pritrdili.

Pomis�il je, nato pa je zašepetal Borisu na uho:

»Medved pri medvedu, medved je hruške jedel.«

Boris ga ni dobro razumel, a kakor je razumel, je zašepetal Marinki:

»Medved pri medvedu, medved je štrukljje jedel.«

Marinka je zašepatala Ančki:

»Medved je medvedu uhlje pojedel.«

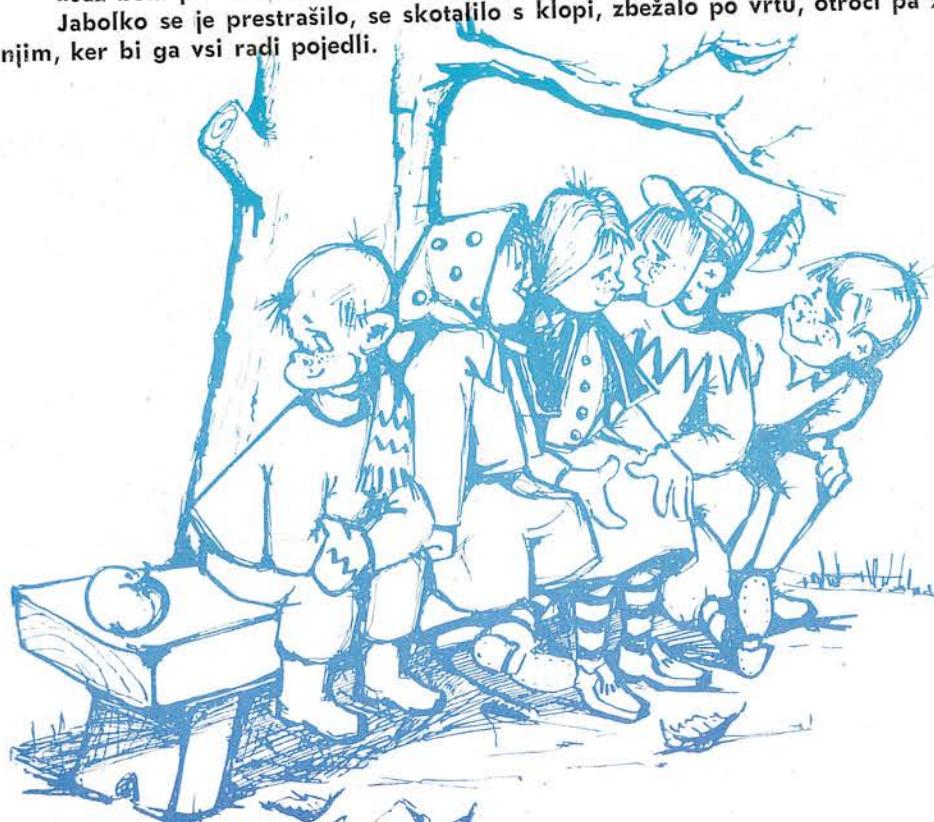
Ančka Tončku:

»Medved je medveda pojedel.«

Tonček rdečemu jabolku:

»Jaz bom pa tebe snedel.«

Jabolko se je prestrašilo, se skotalilo s klopi, zbežalo po vrtu, otroci pa za njim, ker bi ga vsi radi pojedli.

Lučka in njena družinica

Lučka sedi na pragu domače hiše. Poleg nje čopi njen mali priatelj psiček Kuža in jo koprneče opazuje, saj ima deklica v roki kos kruha, ki je namazan s slastnim surovim maslom.

»Daj, daj mi, naj samo obliznem tvoj kruhek«, prosi psiček in komaj slišno zacvili.

»Ne! Ne boš! Poznam te! Če ti pustim, da približaš svoj mokri smrček, mi boš takoj odtrgal velik kos!« se upira Lučka.

»Ne bodi vendar tako trdosrčna, če ti pa obljudim, da bom kruhek samo obliznil in ostal bom pri besedi,« moleduje Kuža in jo milo gleda, da jo kar pri srčku zaboli, vendar ga ne mara uslišati:

»Ti moj mali porednež, ne morem ti zaupati, res ne morem, čeprav vidiš bridko solzico v tvojem zvestem očescu! Pa tudi ne smem! Mamica mi je prepovedala, češ da ni zdravo, če psiček obliže kruhek!«

Kuža umolkne, samo glavico steka k nji in jo koprneče gleda. Ne

more pa razumeti, da je njegova gospodinjica danes tako neusmiljena. To mu pač ne gre v glavo. Naposled se tesno stisne k nji in spet zacvili.

Lučka je že skoraj končala s svojo južino. Samo majhen košček rezine drži še v roki. V njenem srcu je pa težka borba. Zadnji košček je pač najslajši. Človek si ga privošči, se oddahne in kar vzdihne: »Dobro je bilo, zelo dobro!« Ona se pa bori v sebi, kajti prav ta kosec je že spopetka namenila svojemu psičku, ki zdaj čopi poleg nje ves obupan in žalosten.

Naposled se deklica le odloči:

»Tebi, Kuže, sem ga namenila in ti ga zdaj tudi moram dati!«

Psiček kar poskoči, hlastne po kruhku in ga hipoma pogoltne.

Lučka ga gleda in se ujezi:

»Zakaj si tak požeruh? Ti sneduh ti! Kaj imas zdaj od tega? Prepričana sem bila, da ga boš polagoma použil. Zdaj mi je pa skoraj žal, da sem ti ga žrtvovala, saj bi se bila lahko še sama nekoliko posladkala z njim!«

Hav! Hav! Dober je bil, kaj se boš jezila, saj sva prijatelja in dokazala si mi, da me imas res rada!« jo zavrne psiček in vstane ter odide z njo v hišo.

Ko vstopita, se Lučki kar v glavi zavrti, ko zavpije:

»Punčka! Moja punčka!« in se zgrudi poleg svoje porcelanaste punčke, ki leži sredi sobe z razbito glavo.

»Mrjav! Mrjav! Nisem nalašč, nisem je nalašč!« se oglasi muca Ma-

ca iz kota sobe. »Samo poigrati sem se hotela z njo in sem jo potegnila s police. Pa mi je zdrknila na tla. »Pok!« Samo »pok« je reklo in že se je glavica široko odprla.«

»Ti bom že pokazal! Nikoli te nisem maral! Hinavka si, vedel sem, da si hinavka, ki se samo prilizuje moji gospodinjici, v resnici ji pa prizadeva samo škodo!« je kriknil psiček in se pognal za njo, ki je urno skočila skozi odprto okno na vrt.

Deklica je jokaje pobrala svojo punčko. Dve debeli solzi sta ji zdrknili po ličkih in zamišljena je obsta-

la. Hipoma pa se je domislila in rekla psičku:

»Veš kaj, Kuža? Zdaj bomo pa mojo punčko lepo pokopali! Kar na vrt jo odnesem!«

Pa se je spomnila na krsto in že je hitela k mamici:

»Joj! Mamica! Nesreča! Strašna nesreča se je zgodila! Ko stopim v sobo, leži moja Zlatolaska na tleh z razbito glavo. Brez mene je umrla, ubožica! Ta strašna Maca mi jo je vrgla s police, da se je sirota razbila. Zdaj jo moramo pokopati! Pogreb mora biti slovesen! Prosim, da bi se ga udeležila tudi mamica, saj je bila Zlatolaska moja najljubša punčka. Pa še nekaj te prosim, lepo prosim, da mi preskrbiš zanjo primerno krsto!«

»Rakev hočeš imeti!« je vzdihnila mama, pa se je takoj spomnila, hitele v shrambo in prinesla lepo belo škatlo:

»Vidiš krsto! Kupljena bi ne mogla biti lepša!«

»Joj! Hvala ti, mamica!«

Lučka je položila punčko v škatlo, pohitela na vrt, kjer je odtrgala poppek zlatorumene vrtnice in ga položila na punčko ter poveznila pokrov. Mamica ji je dala pisan trak, da je škatlo zavezala, nato je Lučka opozorila mamo:

»Čez dve uri bo pogreb, mamica, prosim, da ne pozabiš,« je zaklicala in odhitela na vrt, kjer je zapazila muco, ki je oprezala v nekem kotu na miško. Užaljena ji je zavpila:

»Ti, ti bi bila morala izkopati jama, kajne, Kuža?«

Psiček, ki jo je ves čas spremljal, se je samo namrdnil in pomagal s šapico grebsti mehko prst.

Lučka je s kopuljico pridno kopala jamico, pa je zadela na trdino, kjer je vsa znojna izgrebla velik kamen. Kmalu je bil grobek dovolj globok. Obrisala si je znojni obrazek in šla po svojo mrličko.

Z belo lepenkasto krsto v roki je stopala deklica počasi iz hiše. Za njo sta stopala mamica in kužek, ki je

žalostno zavivil, ko so obstali prijamici.

Lučka je zagrebla punčko na gredici med samim cvetjem. Na grobek je vsadila drobno marjetico in še enkrat zajokala.

Mamica ji je pomagala, da sta grobek lepo oblikovali. Potem sta se resni vrnili nazaj v hišo, kjer je deklica resno rekla mamici:

»Danes smo pa imeli žalosten dan, saj smo pokopali mojo najdražjo punčko, mojo ljubljeno Zlatolasko!«

FRANCE BEVK

Ilustriral: R. HLAVATY

Trst moje mladoštì

Trst sem po imenu poznal, še preden sem ga videl. Nekaj mi je mati pripovedovala o njem, četudi ga ni poznala. Ljudje so imeli navado reči: »Po vrsti, kot hiše v Trsti.« Slišal sem tudi o sladkih tržaških figah. Tudi jedel sem jih; tiste suhe, nabbrane v kolač. A mesto sem prvič videl, ko mi je bilo že skoraj osemnajst let.

To je bilo tedaj, ko sem se peljal na sprejemni izpit na učiteljišče v Kopru. Ker sem dotej živel v samotni tolminski vasici in le eno leto v Podgori pri Gorici, je Trst napravil name nepozaben vtis. Veliko hiš, ki so res stale v vrstah in ne raztresene kot pri nas. In veliko sonca in veliko vode, morje prav do obzora. Nisem se mogel načuditi.

Naslednje leto, ko sem obiskoval prvi letnik učiteljišča, me je pogosto mikalo v Trst. Koper, ki takrat še zdaleč ni bil tak kot je danes, ni nudil veliko zanimivega za moje oči. Vsak večer, ko so prihajali parniki iz Trsta, smo pohajkovali ob oba'i

in prodajali zijala. Toda ni bilo kdo ve kaj videti.

Kadar sem imel v žepu kako kronico odveč, kar se ni zgodilo pogosto, sem se odločil za izlet v Trst. Po navadi kako soboto popoldne. S prvim parnikom, ki je odhaja iz

Kopra. Ko sem dospel, sem nekaj časa trenkljal po ulicah in zijal v izložbe. Če me je tedaj kdo videl: suhljat pobič s temnimi, nekoliko predolgimi lasmi — to sem bil jaz. Ustavil sem se na Goldonijevem trgu. Ondi je bil kino, ki je začenjal predstave ob treh. Plačal sem devet vinarjev, da sem smel gledati žive podobe na platnu, ki so me hudo zanimale.

Takrat je bila filmska umetnost še mlada. Kinematografi so bili še redko posejani. V Gorici in Kopru po en sam, le v Trstu jih je bilo že lepo število. Bil sem radoznan, rad sem bral in gledal podobe, zato je bil kino zame prava Indija Kormandija. Kot očaran sem sedel med tržaškimi paglavci, ki so na ves glas dajali duška svojemu razpoloženju.

Ko je bilo predstave konec, sem stekel čez trg v drug kino. Ondi je bila vstopnina dvajset vinarjev. Zopet sem se opajal nad živimi podobami... Brez sramu priznam, da se ne spominjam več niti enega filma in niti enega igralca. Preveč časa je že preteklo od takrat in preveč je bilo tega. A spominjam se, da so bili tedaj filmi krajsi kot so danes in da so bili zelo razburljivi, razgibani in veseli. Vzbujali so veliko smeha med gledalci. A naj so bili taki ali taki, tešili so mojo radoznalost, me na svoj način seznanjali s svetom in življenjem.

Stana Vinšek:

Otraci štejejo

Muca - maca,
račka, gos,
siv osliček,
črni kos.

Pisan ptiček,
počen groš,
bel konjiček,
zvrhan koš.

Pisker - lonec,
slepa miš,
in za konec —
ti loviš!

Iz drugega kinematografa sem odšel v tretjega. In tako po vrsti do morja. Seveda mi je po navadi zmanjkal časa in cvenka v žepu. Mislim, da je bil zadnji kino, ki sem ga ponavadi obiskal, nekje na Borzem trgu. Moral sem paziti, da ne zamudim zadnjega parnika, ki je odhajal v Koper, in da mi je ostalo še nekaj denarja za vožnjo. Če ga je ostalo več, sem si kupil velik kos kruha, ki sem ga mlel in gledal v mrak, dokler se niso prikazale medle luči Kopra.

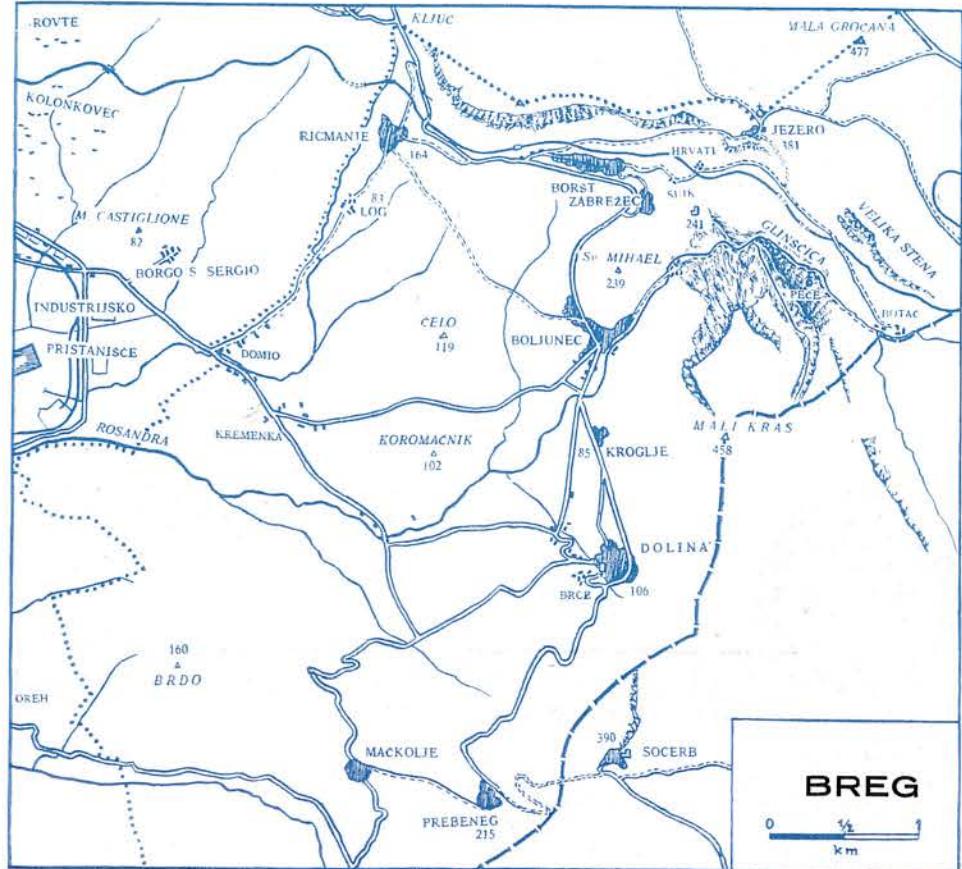

To je bil Trst moje mladosti. Po vsakem obisku sem bil za nekaj časa notranje nasičen in zadovoljen. Nato sem s hrepenenjem čakal tistega dne, ko mi bo zopet zacvenketala kaka kronica v žepu.

MIRO P.

Zemljevid: SAMO PAHOR

V DOLINI GLINŠČICE

V dolini Glinščice je dvoje naselij, ki najbrž nista zaznamovani na nobenem zemljevidu. To sta Sujk in Hrvati. Strmo pod Brškimi stenami, tik nad opuščeno progo Trst - Kozina, je naselje petih hiš. Hišne številke gredo od 36 do 40. Ko sem vprašal, kje pričnejo šteti, so mi povedali, da je hiša štev. 1 v Zabrežcu in da spada naselje v občino Dolino. Hrvati in Sujk sta zelo stari naselji. Vedo celo povedati, da so bili prvi prebivalci tukaj že leta 1443 kot pastirji. Imeli so tukaj staje za krave in koze, ki so jih prgnali iz Avstrije in Madžarske, od tukaj pa gnali v Trst v klavnice. Živina se je pasla po sočni travni in hodila v Glinščico na napajališče.

Prvi stalno naseljeni prebivalec Hrvatov se je imenoval Hrvat in je dal naselju ime. Družina je živila tu nad 200 let. Iz neznanih vzrokov se je

nato izselila v Istro. Po nekaj letih te odtujitve se je ponovno naselila in nasledniki žive v naselju še danes.

V naselju je en sam kmet, Andrej Hrvat, ki je zelo dobro opremljen s poljedelskimi stroji ter vozi vsak dan iz Botača, Jezera in Hrvatov mleko v mesto na motornem triciklu. Ostali prebivalci so delavci v čistilnici v Žavljah in v mestu. Hrvati so blizu Boršta in vendar malokdo zaide v to naselje, čeprav je iz vasi krasen pogled po dolini Glinščice in Miljskem zalivu. Takoj pod zaselkom sta še dve hiši — Sujk. Tudi tu so bile staje za živino, samo da so tu imeli koze in še danes pravijo pri eni hiši pri »Prčevih«. (Prč samo da so tu imeli koze in še danes pravijo pri eni hiši pri »Prčevih«. (Prč je bil Botač bolj obljuden, ker je imel 6 mlinov. Vsak dan so nosili ljudje žito v mlin. Danes so mlini same razvaline. Samo spomnini so še nanje in na blagostanje, ki je vladalo nekdaj v vasi.

V lepi dolini Glinščice si iščejo mestni ljudje oddiha v toplih poletnih dneh. Struga je polna velikih skal. Na koncu doline sameva Botač. Nekdaj je bil Botač bolj obljuden, ker je imel 6 mlinov. Vsak dan so nosili ljudje žito v mlin. Danes so mlini same razvaline. Samo spomnini so še nanje in na blagostanje, ki je vladalo nekdaj v vasi.

Piše in riše: SAMO PAHOR

Doberdobska občina, ki leži na skrajnem zahodu kraške planote meri 2.812 hektarov. Po obliku je nekaj kilometrov širok pas med italijansko-jugoslovansko državno mejo in slovensko-furlansko jezikovno mejo. Na vzhodu namreč meji na Jugoslavijo, na njenem zahodnem robu pa neha slovensko narodnostno ozemlje. Kot je to običajno na vsem kraškem svetu, se naselja držijo rodonitnejših kotlin in dolin. To kažejo že sama imena naselij kot Jamlje, Dol in Doberdob, katerih slednje prihaja po mnemu jezikoslovcev od »dober dol«. Ker se pri pravilni izgovorjavi tega imena črka l sliši kot komaj zaznaven u, imenujejo Italijani to vas Doberdò. Zemlja pa je kot drugod na Krasu nerodovitna in ne more prehraniti vseh prebivalcev, čeprav jih je le okoli 1500. Mnogi izmed njih si zato iščejo zaslужka v industriji, zlasti v tržiških ladje-delnicah.

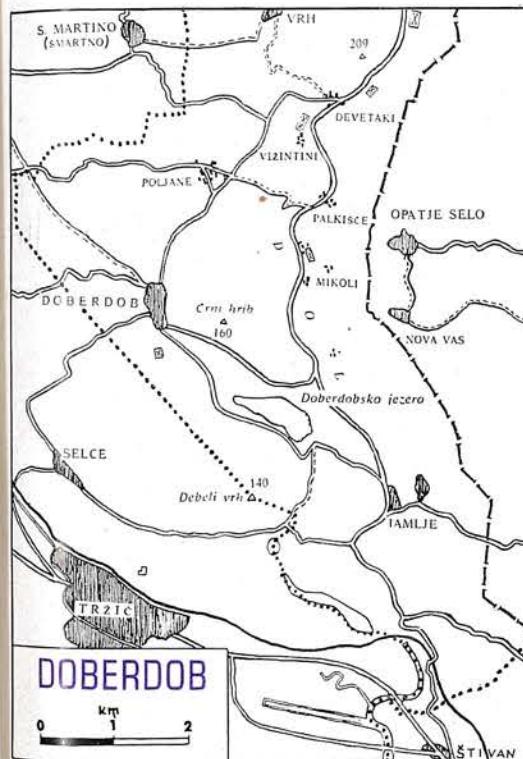
Takšna kot je danes, je doberdobska občina šele deset let. Ustanovljena je bila namreč komaj leta 1951, ko so združili Jamlje, ki so prej pripadale nabrežinski občini, z Doberdobom in Dolom, ki sta prej spadala pod Opatje selo. To je bilo potrebno, ker je ob spremembji mej po zadnji vojni večji del imenovanih občin prešel pod Svobodno tržaško ozemlje oziroma Jugoslavijo.

V doberdobski občini je največja zanimivost presihajoče jezero. To jezero, ki je bolj majhno, leži jugovzhodno od vasi Doberdob in je vidno le v bolj deževnih mesecih. Ko pa deževje preneha, se čez čas osuši in se zopet pojavi šele ob naslednjem deževju.

Kot do zadnje vojne, tako je bilo tudi v prejšnjih časih ozemlje doberdobske občine razdeljeno.

Vas Doberdob je pripada'a goriškemu grofu, Dol in Jamlje pa so spadale pod devinski grad. V Dolu takrat še ni bilo toliko selišč kot danes, pač pa je bila velika gmajna, na kateri so morali devinski podložniki kosit in pospravljati seno. Kosity so morali kmetje iz Tomaja, Merč pri Sežani, Skopega in Repna, pospravljati in voziti v grad pa kmetje iz Brestovice in Šempolaja. Prvo selišče v Dolu — Vižintini — je nastalo šele sredi 15. stoletja, ko se je tam naselil z bližnjega furlanskega Šmartnega Anton Vižintin. Ostala selišča pa so nastala šele pozneje, zlasti, ko se je po cesti skozi Dol začel razvijati večji promet.

Toda vse, kar so delavni domačini v stoletjih s trdim delom ustvarili, so tujci v kratkih štirih letih popolnoma uničili. Ko je začela prva svetovna vojna, so si namreč Avstriji izkopali ravno tod svoje strelske jarke in pod topniškim ognjem italijanske vojske je bilo vse področje uničeno. Enajstkrat je šla vojna vihra čež to ozemlje in pustila za seboj neskončno razdejanje. Tod je padlo tudi veliko število slovenskih fantov, ki so služili v avstrijski vojski. Celo pesem pravi: »Oj Doberdob, slovenskih fantov grob«. Še danes je na tem področju veliko vojaških pokopališč.

NAŠI MLADI DOPISNIKI

KDOR VISOKO LETA, NIZKO PADE

V zadnji četrti mesta so bile hiše temne in majhne. V njih so živeli ljudje iz revnejšega sloja, med temi tudi Bredina družina. Bili so delavni in pošteni ljudje, toda nesreča, ki so venomer trkale na njihova vrata, niso dopuščale, da bi si opomogli in se preselili v lepo hišo, kar so si neizrečno želeli. Breda je hodila v mestne šole ter bila zelo marljiva dijakinja. Imela je zelo grdo lastnost, da se je rada bahala in se s tem dostikrat zapletla v nevšečnosti. Prijateljice si je izbrala iz višjih slojev in jim vedno pripovedovala o razkošnosti svojega stanovanja. Znala je tako navdušeno pripovedovati, da so ji prijateljice verjele. Breda je bila zelo navezana na hčerko bogatega veletrgovca. Njej je vse zaupala. Tako ji je nekoč povdala, da stanuje v Vikarjevi ulici št. 5. Ker Breda ni v šoli nikoli manjkala, so se njeni součenci pošteno začudili, ko je nekaj dni zaporedoma ni bilo videti. Po končanem pouku se je Milena odpravila k njej, da bi poizvedela za vzrok Bredine odsotnosti. Odločno se je odpravila v sredino mesta, kjer so stale hiše bogatašev. Iskala je Vikarjevo ulico in ko je po dolgem tavanju ni našla, je sklenila pozvedeti zanje pri stražniku. Ta ji je spoštljivo povedal, da je ta ulica čisto na drugem koncu mesta. Prijazno jo je povabil, naj gre za njim. Mileni je srce močno tolklo, ko sta s prijaznim stražnikom korakala skozi mesto. Ustavila sta se pred najgršo hišo v ulici. Ko se je Milena prijazno zahvalila vladnemu policaju za spremstvo, je tožno pričela stopicati po razbitih stopnicah. Pozvonila je pri Linharjevih. Odprla ji je Bredina sestra. Kar sapo ji je zaprlo, ko je vstopila v temno, vlažno sobo. Na škrupajoči »brandi« je ležala Breda in pretresljivo ihtela. Milena je stopila k njej ter ji položila na zakrpano odejo škatlico bonbonov. Bredi so se zasvetile oči. Pogledala je Mileno in ji s kesanjem polnim pogledom dejala: »Oh, Milena, nikoli več se ne

bom bahala, samo prosim te, če si mi prava prijateljica, nikomur ne zini nič o tem.«

In res — Milena ni nikomur nič povедala o tem, da bi je ne osramotila. Toda vsem se je zdele čudno prečudno, zakaj Breda nič več ne povzdiguje svojega hospastva.

Barei Lucija

III. č razr. niž. sred. šole v Trstu

MOJA RADIRKA

Joj, koliko je že pretrpela ta moja radirka. Ko bi le mogla in znala, bi lahko o sebi napisala debelo knjigo in bi jo morali vsi čitati, da bi vedeli, da sem z njo zelo kruta. Ker pa tega ne zna in ne more, je potrpežljiva in mora prenašati vse bolečine, ki jih ji zadamo jaz in moje sošolke. Te jo včasih tako neusmiljeno stiskajo, da bi kar počila. Tudi v škatli revico zelo stiska pas, ki je čez njo. Kadar je na mizi, se dela majhno. Če bi le znala, bi mi rekla, naj ja čim manj uporabljam, da je ne bo prehitro konec. Jaz, ki tega njenega mišljenja ne razumem, jo zagrabim in začnem brisati svoje packe. Večkrat je radirka name tako huda, da mi kar stran raztrga.

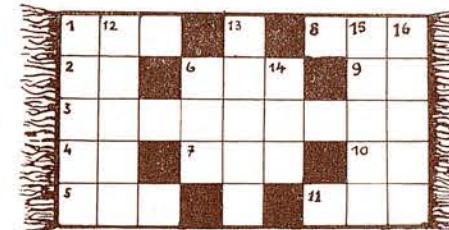
Včasih jo zapazim pred tablo in jo hitro zgrabim. Res, da je prav, da si tudi ona sme ogledati svet, toda brez mojega dovoljenja ne sme oditi. Nekega dne, ko stojim pri vratih našega razreda, zagledam na tleh belo, pomečkano kroglico. Nagrem se k njej in zapazim, da je to moja radirka. Malo jo pobrišem, ker je bila prpašna, nato pa jo, da bi jo kaznovala, potlačim v žep, iz katerega bi mi ne mogla uiti. Tako sem jo kaznovala večkrat, ko je skušala zbežati. Zdaj, ko se je že privadila žepu, ji je hudo, ko mora čepeti na klopi. Zato jo raje pustim v žepu; kaj pa v njem dela, ne vem; morda spi.

Križmančič Saša

III. č razr. niž. sred. šole v Trstu

KRIŽANKA »PREPROGA«

Vodoravno:

1. pokoj
2. predlog
3. republika v Jugoslaviji
4. zmešnjava
5. števnik
6. pravljica
7. drevo

6. kar ima vsak človek
7. žensko ime
8. A B H
9. ploskovna mera
10. kratica za »konjsko silo«
11. krade

Navpično:

1. umske predstave
2. žensko ime
3. zelo dolg sprehod
4. zmešnjava
5. števnik
6. pravljica
7. drevo

ZAMENJAVA ČRK

R O V	Z L A T O
T L I	O N A
V I D E N	K I M A
V L A D A	G R E H
R A K E K	P E L I K A N
K R A S T A	V Z H O D
K O R E N	V A R S T V O
V O L K	V R A B E C

Za vsak par besed v isti vrsti poisci črko, ki jo vstaviš namesto zadnje črke besede na levi strani in namesto prve črke besede na desni strani, tako da dobiš besedo, ki ima nov pomem!

N. pr.: VRČ — E — ANA
E E

Ob pravilni rešitvi dajo nove črke vpisane v srednjo navpično vrsto ime vasi blizu Trsta.

ODVZEMANJE ČRK

B L E D
P O L E N O
K R A N J
E D N I N A
M E S T O
K R I Ž
E N O T A

Navedenim besedam odvzemti po eno črko, tako da dobiš besedo novega pomena! Odvzete črke dajo, brane po vrsti, ime znanega mesta v severni Italiji.

POSETNICE

RIKO BLASSO

TINE SLATAR

LUKA VRANJČIČ

KAREL TIČER

V neki novi stavbi so kot obrtniki zaposleni ti širje možakarji. Pogodite kaj je vsak izmed njih!

Rešitve ugank pošljite uredništvu Galeba — Opčine pri Trstu — Opicina, Trieste — najkasneje do 15. decembra t. l. Trije izžrebani reševalci bodo nagrjeni.

Rešitve morajo biti natančne in popolne. Reševalci, ki bodo poslali površne in nepopolne rešitve, ne bodo upoštevani pri žrebanju.

RESITVE IZ 1. STEVILKE

1. MAGICNI KVADRAT: Vodoravno in navpično: 1. strup, 2. tnalo, 3. rapir, 4. ulica, 5. poraz.
2. PREMIKALNICA: Če premaknemo besedo plavač za en kvadrat proti levi, beremo v treh navpičnih vrstah imena treh prevoznih sredstev: vlak, sani, avto.
3. KRIŽANKA: Vodoravno: 1. ker, 2. Celje, 3. sva. Navpično: 1. kes, 2. želva, 3. rja.
4. STEVILCNA UGANKA: 1. Ivanka, 2. barvati, 3. alkohol, 4. Lendava, 5. ananas, 6. stric, 7. Mirko. V drugem in četrtem navpičnem stolpcu beremo: Valentin Vodnik.
5. UGANKI: koruza, vino.

RESITVE SO POSLALI: Majda Artač in Neva Briščik z Opčin; Emil Gregori iz Gropade; Darja Petaros in Silvan Kuret iz Boršta; Marija Godnič in Radovan Legiša iz Sesljana; Ingrid Kalan s Katinare; Ondina Pipan in Majda Nibrant iz Barkovelj. — Sonja Zupančič iz Sv. Ivana je poslala samo rešitev križanke. Reševalec iz Doline je na dopisnici pozabil navesti svoje ime.

IZŽREBANI SO BILI: Majda Artač, učenka III. razreda osnovne šole na Opčinah, Marija Godnič, učenka V. razreda osnovne šole v Sesljantu in Silvan Kuret, učenec V. razreda osnovne šole v Borštu. Vsak prejme za nagrado mladinsko knjigo.

CENA 50.- LIR